

FRUGALITÉ
HEUREUSE
& CRÉATIVE

MANIFEST PER UNA FRUGALITAT JOIOSA & CREATIVA

ARQUITECTURA | PLANEJAMENT URBÀ I RURAL

EL TEMPS S'ENS ACABA

L'alarma sona per tot arreu. Els informes del Grup Intergovernamental d'experts sobre el canvi climàtic (IPCC) confirmen la responsabilitat humana en el desgavell global. Més de 15.000 científics afirmen que "aviat serà massa tard per redreçar la nostra trajectòria encaminada al fracàs, i el temps s'ens acaba". L'ONU lamenta que les emissions de gasos d'efecte hivernacle s'estanquin a 52 Gt per any, quan s'haurien de reduir a 36 o fins i tot a 24 per restar per sota dels 2 °C que permetrien un futur endreçat. La COP 23 proclama la seva impotència: els compromisos adquirits a la COP 21 el 2016 ens duen a un augment d'entre de 3 a 3,5 °C. Però, hem de ser optimistes; encara hi som a temps.

LES AMENACES S'AMUNTEGUEN

Enllà del canvi climàtic provocat per les emissions de gasos d'efecte hivernacle, les amenaces s'amunteguen: la minva accelerada de la biodiversitat; l'escassetat dels recursos limitats; l'augment de la contaminació de l'aire, de la terra i del mar; les desigualtats creixents pel que fa al repartiment de la riquesa i dels impactes del desgavell global... No n'hi haurà prou amb dominar l'energia.

PARAULES I FETS

Les decisions polítiques nacionals son a l'alçada dels reptes que tenim? Els governs successius anuncien iniciatives que acaben per ajornar. Així, per exemple, l'objectiu del 50% d'energia nuclear en el combinat elèctric francès s'ha demorat ad calendes gregues, menyscabant l'expansió de les energies renovables durant molts anys. Des de la crisi financera del 2008, l'aposta mediambiental ja no és l'opció essencial que era a principis de segle. La revisió a la baixa dels compromisos, l'anunci de mesures amb un pressupost clarament insuficient, tant per a la rehabilitació energètica dels edificis existents com per l'erosió del finançament de l'habitatge social ho confirmen i son motiu de neguit.

UN MODE DE DESENVOLUPAMENT OBSOLET

Per què negar-se a mirar el futur? Estem entrampats per sempre en un mode cec de desenvolupament? Com podem fomentar l'augment de la producció de béns sense adonar-nos de l'exhauriment dels recursos i dels desgavells planetaris? Com podem afavorir la puixança de les finances sense adonar-nos de la pujada de la desigualtat i del nostre deute envers la natura? Com podem privilegiar la competència egoista sense adonar-nos que la solidaritat s'esgota i la generositat s'ofega? Aquest mode de desenvolupament d'un altre temps paralitza les transicions ecològica i social.

LA BONA NOTÍCIA

Però el món canvia i les llavors de possibilitats brosten arreu del planeta. Una agricultura que s'inreessa per les persones i per la natura surt de la marginalitat i es desenvolupen circuits de curta distància. Una economia cooperativa, social i solidària fa acte de presència fora dels sectors comercials i dels que s'autoproclamen col·laboratius. En les consciències, l'ús compartit passa al davant de la propietat, la cooperació de la privatització, la sobrietat del malbaratament. Neix un món nou.

EL PES DEL SECTOR DE LA CONSTRUCCIÓ

Els professionals de la construcció i del planejament territorial no poden eludir la seva responsabilitat. Els seu sector emet almenys el 40% dels gasos d'efecte hivernacle per que fa als edificis, i molt més pel que fa als desplaçaments induïts per les decisions urbanístiques, com ara la forta preferència per l'obra nova en lloc de la rehabilitació. Decisions que eliminen, cada 10 anys, l'equivalent a la superfície d'un departament francès pel que fa els terrenys agrícoles. El compromís col·lectiu i individual s'imposa.

FRUGALITAT ENERGÈTICA

El món de la construcció també canvia. A escala territorial, es fan projectes de producció d'energia renovable, local i participativa. A escala d'edifici, els que son saludables i agradables es construeixen sense ventilació mecànica ni aire condicionat, o fins i tot sense calefacció. Gràcies a la ventilació natural, la refrigeració passiva, la recuperació d'aportacions de calor gratuïtes i la inèrcia tèrmica, la concepció bioclimàtica redueix el consum d'energia a un mínim estricte, alhora que garanteix un major confort. Sabem com fer-ho i no és més car. Per què no generalitzar aquestes pràctiques?

FRUGALITAT DEL MATERIAL

Sabem estar-nos de materials que malbaraten recursos. La construcció de fusta, que durant molt de temps es va limitar a cases unifamiliars, avui es fa servir per a grans equipaments públics i per a a edificis d'habitatges de més de 20 plantes. L'aïllament natural, marginal fins fa no gaire, representa gairebé el 10% del mercat i creix un 10% cada any. La terra crua, material de la nostra tradició, surt del purgatori en què l'havia submergit el segle XX. Tots aquests avenços consoliden el desenvolupament d'oficis locals i de coneixement a escala territorial.

FRUGALITAT DE LES TÈCNIQUES

La frugalitat energètica, en matèries primeres i en conservació i manteniment du a enfocaments de baixa tecnologia. Això no vol dir absència de tecnologia, sinó la prioritat de fer servir tècniques rellevants, adaptades, no contaminants ni malbaratadores, com ara electrodomèstics fàcils de reparar, reciclar i reutilitzar. Tant en la producció com en el disseny, la frugalitat requereix innovació, invenció i intel·ligència col·lectiva. La frugalitat rebutja l'hegemonia de la visió tecnicista de l'edifici i defensa la implicació dels ocupants. No és l'edifici el que és intel·ligent, son els habitants.

FRUGALITAT DEL TERRITORI

Tant si es troba en un entorn urbà com rural, l'edifici frugal s'interessa pel seu context. Reconeix cultures i llocs i s'inspira en ells. Fa servir el sòl i els recursos locals amb cura; respecta l'aire, la terra, l'aigua, la biodiversitat, etc. És generós amb el seu territori i atent amb els seus habitants. A través del seu programa i les seves eleccions constructives, promou tot allò que n'alleugereix la petjada ecològica i tot el que fa que sigui just i agradable per viure-hi.

PER A UN EDIFICI FRUGAL

La transició ecològica i la lluita contra el canvi climàtic contribueixen a l'ús prudent dels recursos limitats i a la preservació de les diversitats biològica i cultural per a un planeta millor per viure. El manteniment de les solucions arquitectòniques, urbanístiques i tècniques d'ahir, com també de les maneres actuals de viure, treballar, alimentar-se i desplaçar-se, és incompatible amb la tasca que compet a les nostres generacions: contenir i després eradicar els desgavells globals.

L'edificació frugal i el territori frugal, tant urbà com rural, són les respostes que hem triat. Les compartim en els nostres ensenyaments, en les nostres intervencions i en les nostres publicacions. Les apliquem en els nostres projectes per donar suport a l'establiment d'una societat feliç i ecoresponsable.

18 de gener de 2018

Alain Bornarel (enginyer)
Dominique Gauzin-Müller (arquitecte)
Philippe Madec (arquitecte i urbanista)